

IZ STRANIH ČASOPISA

REVUE EUROPÉENNE DES MIGRATIONS INTERNATIONALES.

Volume 1, N° 1, Poitiers, 1985.

Objavlivanjem prvog broja časopisa *Revue Européenne des Migrations Internationales* (Evropska revija za međunarodnu migraciju) u rujnu 1985. pojavila se pored nekih već duže postojećih (*International Migration* izlazi od 1963, *Studi Emigrazione* od 1964, *International Migration Review* od 1966, itd.) još jedna međunarodna periodička publikacija za proučavanje migracija. Izdavač je Odjel za geografiju Sveučilišta u Poitiersu (uz podršku Ministarstva istraživanja i tehnologiju /MIDIST/ i Zavoda za razvoj međukulturnih odnosa), a predviđeno je da izlaze tri broja na godinu. Uz redakcijski i upravni odbor u pripremi časopisa sudjeluju i stalni suradnici iz mnogih evropskih zemalja.

Opravdanost, pa čak i izrazita potreba za ovakvim časopisom proizlazi, po mišljenju uredništva, iz jednostavne činjenice što nedostaje jedna »specijalizirana višedisciplinarna publikacija« što bi na francuskom jeziku osiguravala kontinuirano širenje podataka o rezultatima istraživanja o međunarodnim migracijama. Naime, zbog ovakva dosadašnjeg propusta bilo je otežano, čak i nemoguće, ujedinjavati rezultate mnogih istraživanja (francuskoga jezičnog izraza) raspršenih po raznim informativnim biltenima i novinskim časopisima, te bi se tako teško otkrivali novonastali radovi, pa čak i oni temeljni za predmet. Ovakva situacija, kako naglašava uredništvo, utoliko je više za žaljenje što mnijenje i sociopolitički krugovi Francuske i nekih evropskih zemalja zahtijevaju od istraživača opsežnije i svestranije informacije, poduzimanje poredbenih istraživanja i, što je posebice zanimljivo, temeljitije teorijsko promišljanje migracijske problematike.

Predviđeno tematsko područje časopisa trebalo bi se protegnuti na sve oblike međunarodnih migracija (migracija radne snage, tekuće poznavanje stvari, kretanje izbjeglica, itd.), na proučavanje njihovih odrednica, njihovih komponenata, njihovih povezanosti i proturiječnosti, i to kako u zemljama porijekla tako i u zemljama zaposlenja. Osobita pažnja bit će upravljena na nova polazišta, na najmanje spoznate strane migracijskog fenomena (to je u ovom broju djelomice već i poduzeto radom o ulozu Islama u Evropi), što bi bilo svojevrsna »metodološka predstraža« u

još slabo rasvijetljenim područjima istraživanja (u ovom broju: statistička procjena definitivnog povratka u zemlju porijekla). Časopisu je općenito namijenjena aktivna uloga u promaknuću novih sadržaja i tema, i to koliko otkrivanjem nepoznatih radova toliko i najavljuvanjem tematskih brojeva i organiziranjem specijaliziranih okruglih stolova, što bi sve skupa pridonijelo razvoju usporedne analize među istraživačima različitih zemalja.

Veoma je zanimljivo, što više i teorijski relevantno, uvodničko pojašnjenje »evropske dimenzije« pokrenuta časopisa: »Useljavanje je postalo poslije drugoga svjetskog rata jedan značajan sastavni dio demografskoga, gospodarskog, društvenog i kulturnog razvitka većine evropskih zemalja, i pretjerana pojava i danas za zemlje kao što su Italija, Španjolska i Grčka koje tradicionalno djeluju kao zajednice odlaska« (str. 5—6). Dakle, evropske su zemlje vrlo pogodne za komparativnu analizu, to više što su nadležnost i djelovanje evropskih službi snažno pridonijeli stvaranju zajedničkoga migracijskog prostora čije se dimenzije sve više šire s obzirom na »ulazak novih partnera u Evropsku zajednicu« (str. 6).

Premda bi se iz prethodno izložene koncepcije moglo zaključiti da je časopis tematski i geografski ograničen na Evropu, ipak to demantira već i letimičan pogled na naslove objavljene u ovom prvom broju. Razlog je ovom odstupanju očita briga zbog eventualnog prodora evropocentrizma, pa se smatra da bi trebalo proučavati i druge migracijske sisteme u svijetu koji su više ili manje bliski s evropskima.

Spomenut ćemo u najkraćim crtama radove objavljene u ovom broju, no zbog nakane da prvenstveno predstavimo opću strukturu časopisa nećemo se upuštati u podrobniju analizu nijednog pojedinačnog teksta. Albert Bastenier i Félice Dassetto pišu o *muslimanskim organizacijama u Belgiji i društvenom uklapanju useljena stanovništva*. Ovaj tekst iznosi rezultate jednog istraživanja koje se odnosi na kompleks organiziranih oblika Islama u Belgiji što su u ekspanziji zadnjih desetak godina. Organizirani Islam postaje jedan od sudionika od kojih će zavisiti uklapanje imigranata u belgijsko društvo. Marie-An-toinette Hily i Michel Poinard analiziraju snagu i udio portugalskoga društvenog gibanja u Francuskoj, a Rosita Fibbi tali janska udruženja u Švicarskoj. Hassan

Boubakri piše o *načinima poslovanja i ulaganja kod tuniških trgovaca u Parizu*. François Zamora i André Lebon u tekstu »Koliko je stranaca napustilo Francusku između 1975. i 1982?« iznose prilično preciznu statističku analizu naslovljena problema. Pokazali su da je Francusku u pomenutom razdoblju definitivno napustilo oko 530.000 imigranata, što znači godišnje prosječno po 75.000. Ova je analiza zanimljiva i po tome što je učinjena diferencijacija statističkih referencija za (analizom obuhvaćene) zemlje emigracije. Yves Charbit i Catherine Bertrand pišu pak o razlici i njenim konzekvencijama između *djece migranata koja su ostala i koja su se vratila u zemlje porijekla mediteranskog bazena*. Solon Ardittis govori o *dogovornom uređivanju tokova nadležnosti između zemalja u razvoju i zemalja zaposlenja*, Jean-Marie Dinand o *radnicima bez isprava u SAD*, a Catherine Gorgeon o *ilegalnom useljavanju u sirotinjskim četvrtima u Francuskoj Gvajani*. Na kraju, časopis donosi i jednu kroniku o migracijskim aktualnostima u Evropi koju je pripremio Gildas Simon (»Istraživanja u Evropi o međunarodnim migracijama; Belgija, Francuska, Velika Britanija«).

Na kraju možemo izraziti nadu da će novopokrenuti časopis zadržati i u još većoj mjeri ostvariti zacrtane ambicije, te na taj način unaprijediti (međunarodnu) znanost o migracijama i napokon još više razviti pripadajući (već ionako prisutan) diskusijski kontekst što nužno slijedi iz ovakva poduhvata.

Josip Kumpes

Ian J. Seccombe:

»IMMIGRANT WORKERS IN AN EMIGRANT ECONOMY: AN EXAMINATION OF REPLACEMENT MIGRATION IN THE MIDDLE EAST«

*International Migration, Geneva, No. 2, 1986, str. 377—396**

Već čitav niz godina migranti iz određenih zemalja participiraju na internacionalnom tržištu rada, što je rezultiralo manjkom radne snage u nekim zanimanjima u samim zemljama koje su ti migranti napustili. To dovodi do još složenije sheme migracijskih tokova jer upražnjena

radna mjesta u zemljama koje prednjače po broju migranata polako zauzimaju strani radnici iz neke treće zemlje. Sredinom sedamdesetih godina taj fenomen (koji po riječima I. J. Seccombea još uvijek nije adekvatno obrađen) postaje primjetan u svim zemljama Sredozemlja poznatim po brojnoj migraciji, s izuzetkom Turske. U tom razdoblju u Grčkoj nalazi zaposlenje oko 40.000 radnika iz Egipta, Sudana, Somalije i Etiopije, u Španjolsku dolazi gotovo 80.000 Marokanaca (na mjesta Španjolaca zaposlenih u Francuskoj), jedan broj Poljaka i radnika iz Čehoslovačke zapošljava se u Jugoslaviji, dok brojni migranti iz afričkih zemalja pokušavaju naći posao u Italiji. Sličnu situaciju možemo pratiti i u zemljama Srednjeg Istoka. Uzimajući Jordan kao *case study*, Seccombe u ovom zanimljivom i informativnom radu nastoji produbiti razumijevanje imigracije u zemljama koje su još do jučer bile vodeće samo po emigraciji.

Sredinom sedamdesetih godina oko 137.000 Jordanaca bilo je zaposleno izvan Jordana. Do godine 1983. taj se broj povećao na 271.500, s tim da su ciljevi jordanke migracije prije svega susjedne zemlje — Saudijska Arabija i Kuvajt. No u istom razdoblju u Jordanu je znatno porasla potreba za radnom snagom. Dolazi do naglog porasta visine nadnica (prije svega za zaposlene muškarce), a stopa nezaposlenosti između 1973. i 1976. bila je samo 2%. Ali daljnji odljev radne snage prisilio je vladu da potakne stručno usavršavanje i zapošljavanje žena. Uskoro je, međutim, bilo vidljivo da ni ti pokušaji nisu rezultirali eliminacijom problema. Jedino rješenje nađeno je u zapošljavanju stranih radnika. Kao što je slučaj i u drugim zemljama imigracije, velik broj stranih radnika radi bez dozvole te nije moguće utvrditi njihov stvarni broj. Podaci koje iznosi Seccombe izvedeni su na osnovi izdatih radnih dozvola. Prema tim podacima 1973. bilo je 376 zaposlenih stranaca, 1977. godine 7.778, 1981. godine broj je porastao na 93.402, da bi 1984. iznosio 153.519 imigranata s radnom dozvolom. No računa se da je broj tih radnika daleko veći i da je 10% od svih zaposlenih u Jordanu došlo iz neke druge zemlje. Ali promijenjena ekonomska situacija prisilila je vladu da učini isto što su vlade zapadnoevropskih zemalja uradile nešto prije: da ograniči broj doseljenika. Takav razvoj situacije posljedica je smanjenja ekonomskog rasta, a što je opet u direktnoj vezi s razvojem ratne si-

* Ian J. Seccombe radi u Centru za proučavanje Srednjeg Istoka i Islama Univerziteta u Durhamu, Engleska, Velika Britanija.